

DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ (DTÖ), İSTATİSTİKSEL İNCELEME RAPORU 2021'İ YAYIMLADI

İnceleme raporu dünya ticaretindeki gelişmeleri sunuyor ve Covid 19'un ticarete olan etkisine istatistiki bakış açısıyla yaklaşıyor.

Covid 19 pandemisi, dünya genelinde yıkıcı sonuçlara neden oldu. Milyonlarca insan hayatını kaybetti, özellikle gelişmekte olan ve en az gelişmiş ülkelerde geniş kitleler aşısız kaldı. 1930'dan bu yana görülen en ciddi ekonomik çöküş, geçim ve iş hayatını her yerde alt üst etti. Aşırı yoksulluk ve açlık yayılmakta, istihdam ise kriz öncesi trendin altında seyretmektedir.

2020'de hizmet ticareti %21 daralırken, dünya mal ihracatı yaklaşık %8 azalma göstermiştir. Pandeminin en ciddi etkisi 2020'nin 2. çeyreğinde yaşanmış olup, bu çeyrekte ulaşım ve seyahatin olumsuz etkilenmesi nedeniyle hizmet ihracatı %30 ile rekor seviyede daralmıştır. Mal ticaretindeki gerileme ise %23 oranında olmuştur.

Dünya ticareti 2020'nin ortasından itibaren toparlanmaya başlasa da, Covid 19'un etkileri bölgeler ve ülkeler arasında belirgin farklılıklar göstermektedir. Fiyatlardaki dalgalanmanın etkilerini kontrol altında tutmak amacıyla küresel mal ticaretine hacimsel bazda bakıldığında, 2020'de küresel mal ticareti %5,3 azalmışken, Asya'daki küçülme %0,5 ile daha az olmuştur. Asya'nın bu direnci; virüsün bölgede 2020 başında yayılması üzerine çoğu bölge ülkesinin başarılı mücadelesi ve bölgenin tüketici malları ile tıbbi ürünlerde önde gelen tedarikçisi olması sayesinde. 2021'in ilk çeyreğinde mal ihracatı hacmi Avrupa ve Asya'da artmış; Güney, Kuzey ve Orta Amerika'da hafif düşüş göstermiş, Afrika ve Orta Doğu'da ise önemli miktarda azalmıştır.

İmalat sektörleri arasında 2020 yılında en çok zarar gören sektör %16 düşüş yaşayan otomotiv sektörü olmuştur. Kişisel Koruyucu Ekipmanlardaki (PPE) artışın etkisi ile tekstilde %16'lık artış gerçekleşmiştir. Medikal Ekipmanlar, Kişisel Koruyucu Ekipmanlar ve ilaçları da içeren medikal ürün ihracatı %16'dan fazla artış göstererek kritik mallara erişimde ticaretin hayati rolünü, pandemi boyunca göz önüne sermiştir.

Küresel değer zincirleri 2020'nin ilk yarısı boyunca ciddi boyutta bozulmuş, bir önceki yılın aynı periyoduna göre ara mal ticareti %10 azalmıştır. Yüksek teknoloji ürünlerin ve medikal ürünlerin ticareti daha dirençli çıkmıştır. Ülkeler arasındaki ara mal ticareti 2020'nin 3. çeyreği ile birlikte düzelmeye başlamıştır.

2021'in ilk çeyreğinde ticari hizmetler, 2020'nin ilk çeyreğinin %9 altında kalmıştır. Ülkeler arası sınırların kapanması, karantina uygulamaları ve seyahat ile ulaşımın diğer kısıtlamalar nedeniyle ulaşım ve seyahat sektörü pandemiden en fazla etkilenmiştir. 2020'de seyahat ve ulaşım sektöründe %68 oranında daralma yaşanmıştır. Dijital platformların büyümesi ve genişlemesi, uzaktan çalışmaya geçişin artması ile bilgi sistemleri ve bilgisayar talebinde, ulaşım ve seyahatin aksine, hareketlilik yaşanmıştır.

En Az Gelişmiş Ülkelerin (Least Developed Countries:LDC) ihracatı, 2020'de pandeminin ilk dalgasından ciddi şekilde olumsuz etkilenmiştir. Petrol fiyatlarındaki düşüş (Ocak 2020-Nisan 2020 arasındaki %60'lık düşüş) ve seyahat kısıtlamalarının etkisi ile ana ihrac kalemleri bu iki sektör olan En Az Gelişmiş Ülkelere zarar vermiştir. Petrol fiyatlarında 2021'in başından itibaren gözlemlenen kademeli dengelenme nedeniyle petrol ihracatında iyileşme görülse de seyahat ve ulaşımında süren zayıflık nedeniyle bu ülkelerin ihrac gelirleri azalmaya devam etmektedir.

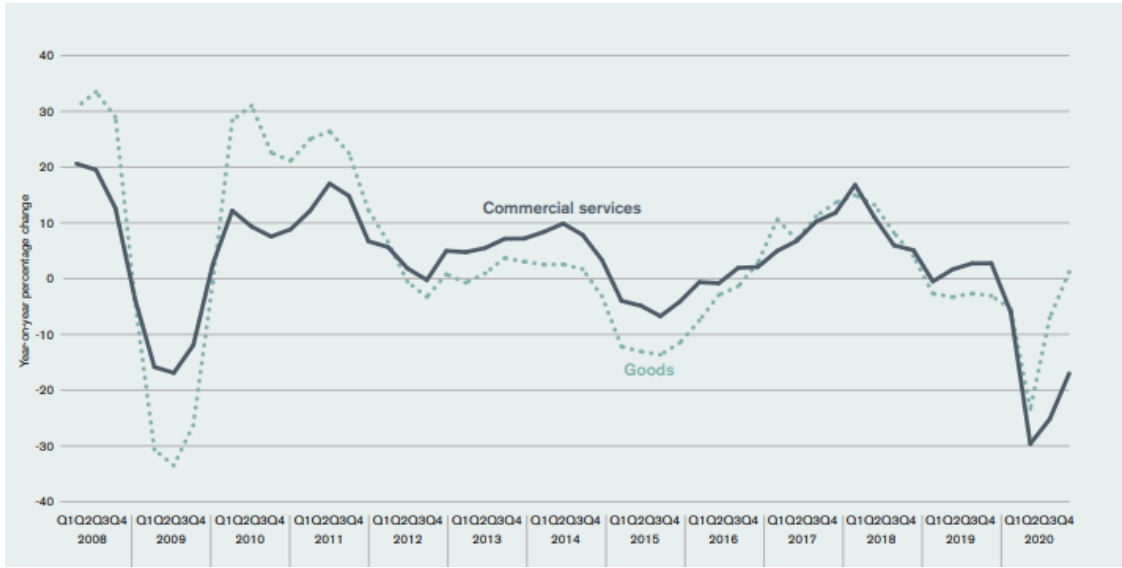
Önde gelen indikatörler 2021'in 2. çeyreğinde mal ticaretine dair pozitif sinyaller gösterse de hizmet ihracatında PMI endeksi zayıf büyümeye işaret etmektedir. Mayıs 2021 itibarıyla uluslararası uçuşlar, pandemi öncesi seviyesinin ancak yarısındadır. Uluslararası seyahatlerde tam iyileşme, hızlı ve eşitlikçi Covid 19 aşısı erişimine bağlıdır. Açıkçası, yeni varyantların çıkması, küresel ticaretin ve ekonominin iyileşmesinin önündeki en büyük tehditlerdendir.

Covid 19 pandemisi, mal ve hizmet alışverişi ile ilgili alanları da içerecek şekilde dijital dönüşümü hızlandırmıştır. Bu trend KOBİ'ler ile mikro işletmelerin ve kadınların (ticarete katılımlarının önündeki engellerin aşılması kaydıyla), potansiyel ticaret fırsatlarını arttırmaktadır. Bu noktada dijital uçurumun üstesinden gelmeye olan ihtiyaç vurgulanmalıdır. İstatistiksel bakış açısıyla, dijital ticaretin ölçülmesinde güçlü bir iyileştirmeye ihtiyaç vardır.

Dünya Ticaretine Bakış

2020'de mal ve hizmet ticaretinde Covid 19 kaynaklı derin bir gerileme yaşanmıştır. Covid 19 pandemisi yıllık bazda 2020 yılında, mal ticaretinde yaklaşık %8 ve ticari hizmetlerde %21'lik azalmaya neden olmuştur. En fazla azalış; hizmetler için %30 ve mal ticareti için %23 ile 2020'nin 2. çeyreğinde yaşanmıştır. Sokağa çıkma kısıtlamaları, tüm büyük ekonomilerde; yurtdışı tatillerin, kültürel ve rekreasyonel etkinliklerin, restaurant hizmetlerinin iptaline ve zaruri tüketim malzemelerine olan talebin azalmasına neden olmuştur. Mal ticaretinin aksine hizmet stoklanmadığı için ticari gelirlerde yaşanan kayıp kalıcı olacağı benzetilmektedir.

2010-2020 yılları arasında dünya genelinde Mal ve Hizmet Ticareti (önceki yılın aynı dönemine göre)

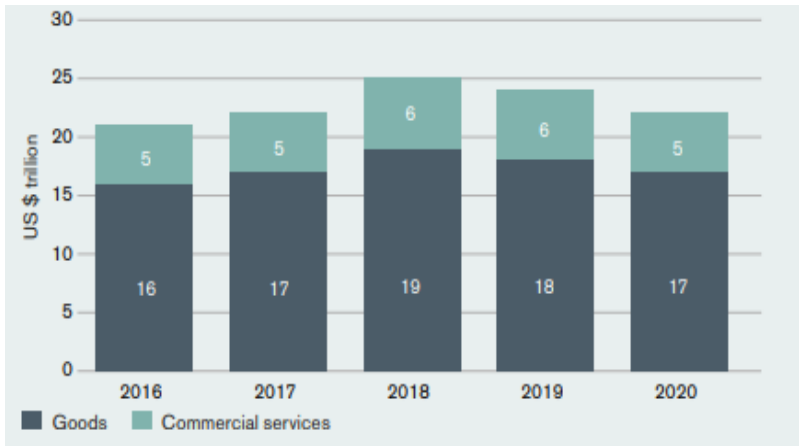

Kaynak: DTÖ, UNCTAD ve ITC

* İhracat ve ithalat rakamlarının ortalaması alınmıştır.

İş hayatında yeni koşullara uyum sağlama ve Covid 19 aşlarının uygulamaya geçmesi ile 2020'nin son çeyreğinde, 2019'un son çeyreğine göre %1'lik artış görülmüştür.

2016-2020 yılları arasında Mal ve Hizmet Ticareti (trilyon \$)

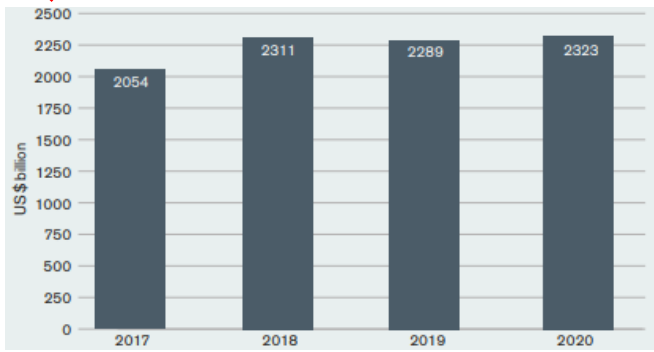

Kaynak: ITC ve UNSD işbirliği ile DTÖ ve UNCTAD tarafından hesaplanmıştır.

* İhracat ve ithalat rakamlarının ortalaması alınmıştır.

Mal ve hizmet ticareti 2020 yılında, 2019 yılına göre %12 düşüş göstererek 22 trilyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 22 trilyon \$'ın %71'ini 12,1 trilyon \$ ile endüstriyel ürünler oluşturmaktadır.

2017-2020 yılları arasında Çin'in Mal Ticareti (milyar \$)

Kaynak: DTÖ ve UNCTAD tahminleri

- Mal ticaretinin en büyük en büyük ihracatçısı olan Çin, 2019'da 2,29 trilyon \$ ile küresel ticaretten %12 pay alırken; 2020 yılında 2,32 trilyon \$ (2019'a göre %1,5 artış) ile %13'lük paya sahip olmuştur.
- Turizm ve ilgili hizmetleri de içerecek şekilde seyahat ve ulaşım ticareti, 2020'de pandemi kaynaklı kısıtlamaların etkisi ile çakılmıştır. 2019'da 1,468 trilyon \$ olan seyahat ihracatı 2020'de %37,4'üne gerileyerek 549 milyon \$ olmuştur.
- Medikal ürünlerin dünya mal ticaretinde 2019'da %5,3 olan payı, 2020'de %6,6'ya çıkmıştır.

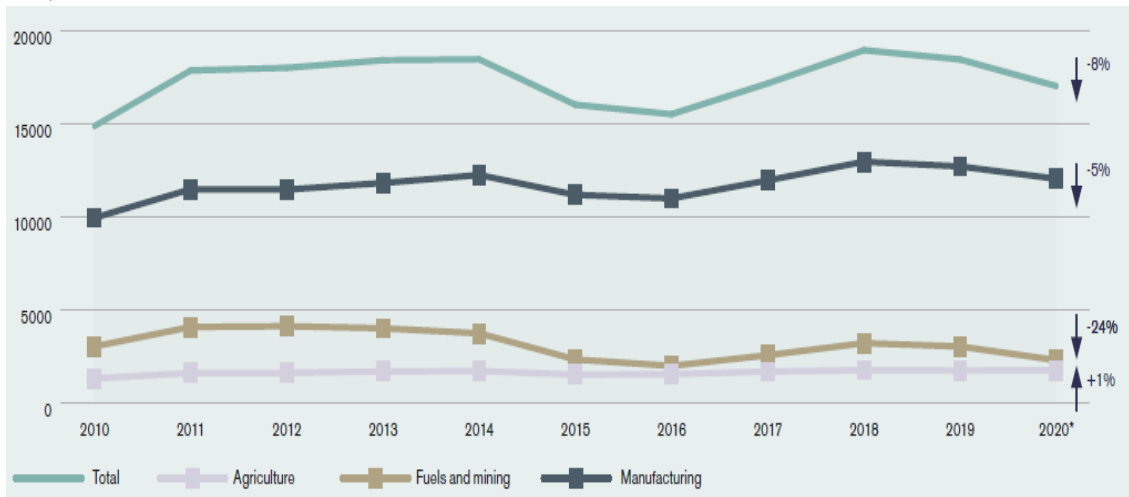
Bölgelere göre Dünya Mal Ticareti (2020, yıllık yüzdesel değişim)

Kaynak: DTÖ tahminleri

- 2020'de tüm bölgelerde mal ticaretinde azalma kaydedilmiştir. Nominal Amerikan doları bazında düşüş, hacim bazındaki düşüşten daha keskindir. Pandeminin mal ticareti üzerindeki etkisi bölgeler arasında farklılık göstermektedir.
- Asya'da hacimsel bazda sadece %0,5'lik düşüş yaşanmasının nedenleri; Covid 19'un bu bölge üzerinde diğer bölgelere göre daha önce etkili olması, Asya'nın krizi titizlikle yürütmesi ve tüketici malları ile tıbbi ürün tedariğinde küresel tedarikçi olmasıdır.
- 2020'de dünya genelinde toplam mal ihracatı %7,7 azalmışken, endüstriyel ürünlerin ihracatında azalma %5,2 olmuştur.

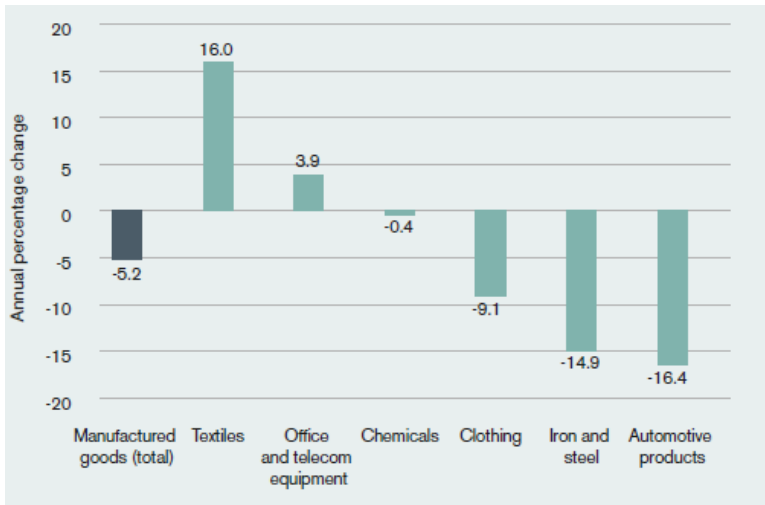
Ana ürün gruplarında 2010-2020 arası mal ihracatı (milyar \$, yıllık yüzdesel değişim)

Kaynak: DTÖ tahminleri

- 2020'de Petrol ve Madeni ürünlerin ihracatı enerji fiyatlarındaki büyük düşüş ve talepteki daralma nedeniyle %23,9 azalmıştır.
- Tarım ürünleri ihracatı, birçok ülke ihracatının gıda ihracatına dayalı olması nedeniyle 2020'de Covid 19 pandemisi boyunca %0,9 artmıştır.

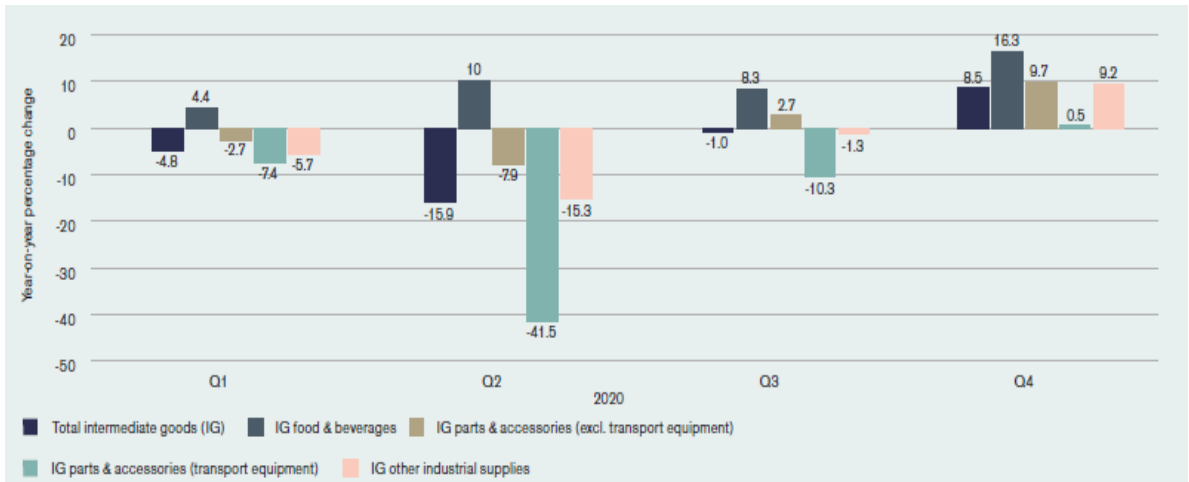
Dünya geneli Endüstriyel Ürün İhracatı (2020, yıllık yüzdesel değişim)

Kaynak: DTÖ tahminleri

- Endüstriyel ürünlerin genel ihracatı 2020 yılında %5,2 azalmışken, kişisel koruyucu ekipmanlara (PPE) olan talep nedeniyle 2020 yılında endüstriyel ürün grubu içinde en yüksek ihracat artışı tekstil grubunda görülmektedir.
- Otomotiv ürünleri ihracatı, üretim süreçlerinde yaşanan bozulma ve düşük talep nedeniyle 2020'de %16,4 azalmıştır.

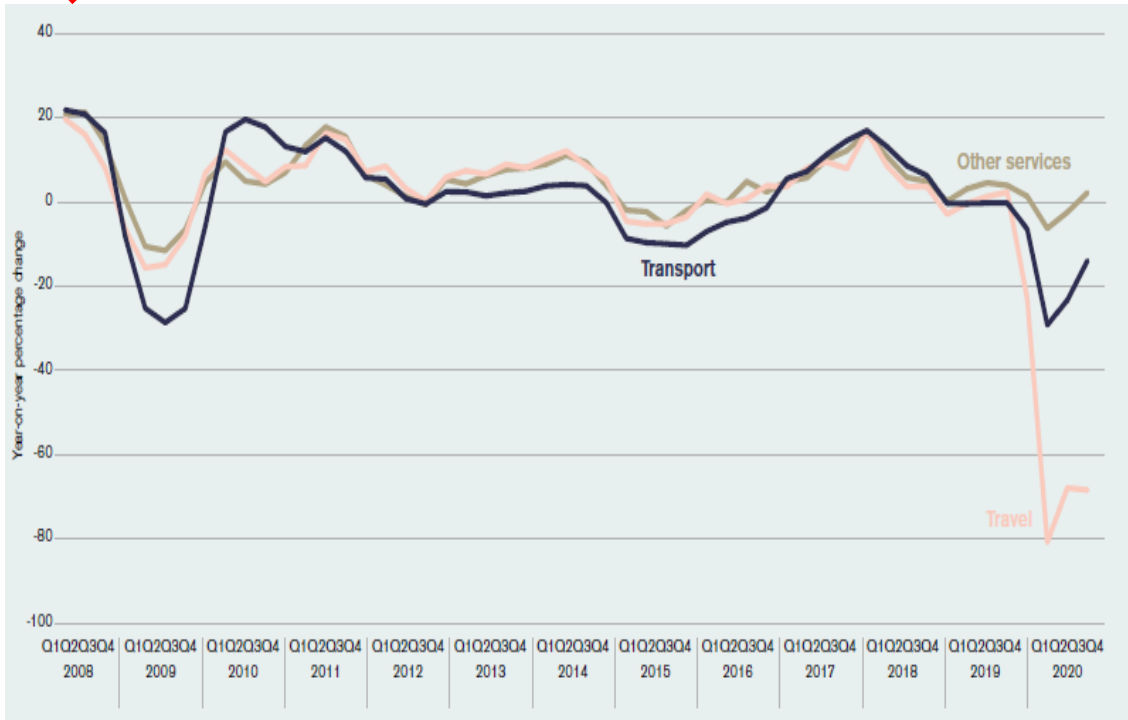
Dünya geneli Ara Mal İhracatı (2020'de, 2019'un aynı dönemine göre yüzdesel değişim)

Kaynak: DTÖ tahminleri

- Gıda ve içecek ara mal ihracatı, gıda tedarik zincirlerinin dirençli olması ve talebi karşılamaya devam etmesi nedeniyle 2020'nin son çeyreğinde %16,3 artmıştır.
- Endüstriyel ara mal ihracatı yılın son çeyreğinde %9,2 artmıştır.
- Otomotiv sektöründe, Covid 19'dan ciddi etkilenerek tedarik zincirlerinde bozulma ve satışlarda gerileme yaşanmıştır. Ulaşım ekipmanları ihracatı, 2020'nin son çeyreğinde küçük bir canlanma göstererek %0,5 artmıştır.

2008-2020 arasında Ticari Hizmet Sektörleri (önceki yılın aynı dönemine göre yüzdesel değişim)

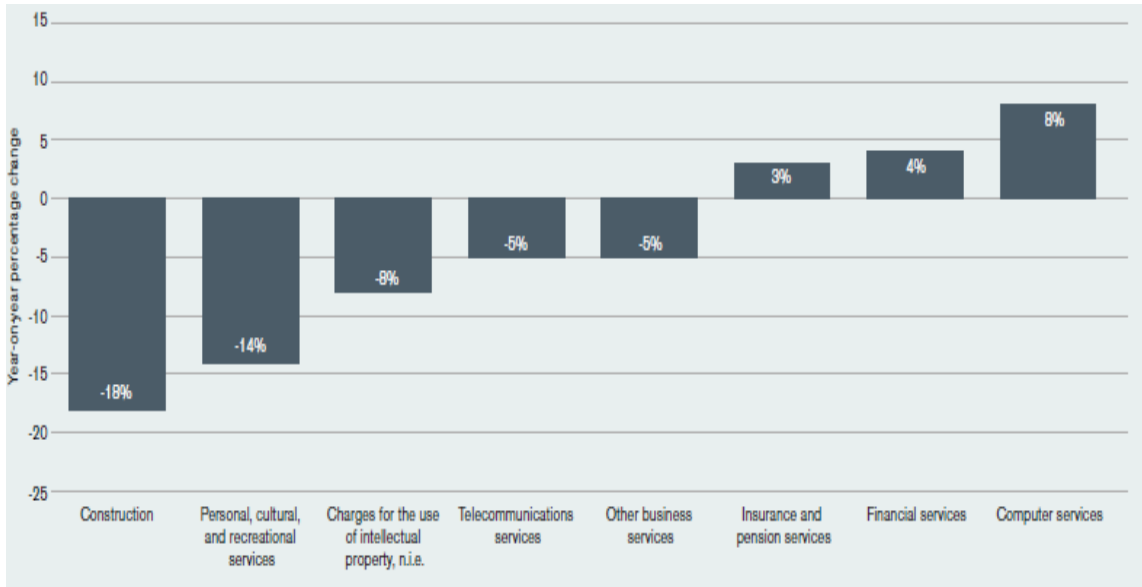

Kaynak: DTÖ, UNCTAD, ITC

* ihracat ve ithalat rakamlarının ortalaması alınmıştır.

- Covid 19, en sert darbeyi seyahat kısıtlamaları nedeniyle ulaştırma ve seyahat sektörüne vurmuştur. 2020'nin 2. çeyreğinde uluslararası yolcuların harcamaları %81; ulaştırma ise %29 azalmıştır.

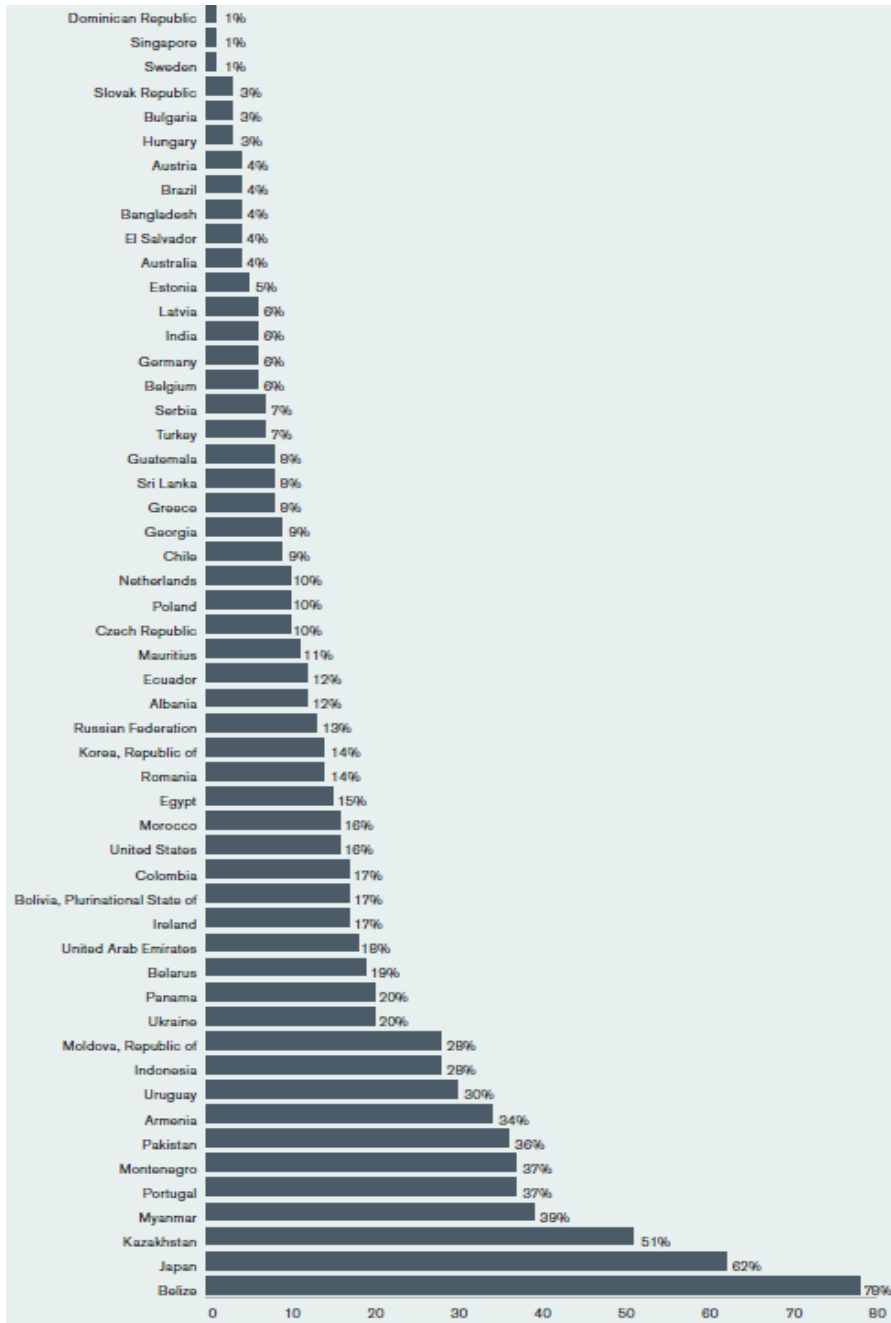
Alt sektör bazında diğer ticari hizmetler (önceki yılın aynı dönemine göre yüzdesel değişim)

Kaynak: DTÖ ve UNCTAD tahminleri

- 10 yıldan uzun süredir en hızlı büyüyen hizmet sektörü olan bilgisayar ve bilişim hizmetleri uzaktan çalışmaya geçiş ve artan dijitalleşme ile desteklenerek 2020'de %8 oranında artmıştır.
- Pandemi nedeniyle birçok ülkede inşaat projeleri ertelenmiş ve inşaat malzemeleri ihracatı %18 düşmüştür.

Seçili ekonomilerde 2020 yılı bilgisayar ve bilişim hizmetleri ihracatı (yıllık yüzdesel değişim)

Kaynak: DTÖ ve UNCTAD tahminleri

- ABD'nin bulut bilişim ve veri depolama hizmetleri ihracatı, 2020'de %25 yükselmiş ve tüm bilgisayar ve bilişim hizmetleri ihracatında 2015'de %7,8 olan payını %16,8'e yükseltmiştir.

Dünya Ticareti ve Ekonomik Büyüme (2020-2021)

Dünya mal ticareti ve reel GSYİH, Covid 19 pandemisinin etkisi ile 2020'nin ilk yarısında keskin bir düşüş yaşamış, ardından 2020'nin 2.yarisında toparlanma kaydetmiştir. Ticaret ve üretimde 2020 yılında gerçekleşen gerileme, 2020 başında tahminlenenden daha az olmuştur. 2020'de mal ticareti hacimsel olarak %5,3 düşerken reel GSYİH %3,6 azalmıştır.

Mal ve ticari hizmetler, pandeminin ilk safhalarında dolar bazında çakılmış; mal ticareti 2020'nin 2. yarısında güçlü bir geri dönüş sergilemiş ancak hizmet ticareti seyahat kısıtlamaları nedeniyle 2019'un gerisinde kalmıştır.

Mal ticaretinde 2020'de yaşanan gerilemenin tahminlenenden daha az olmasının birkaç sebebi vardır:

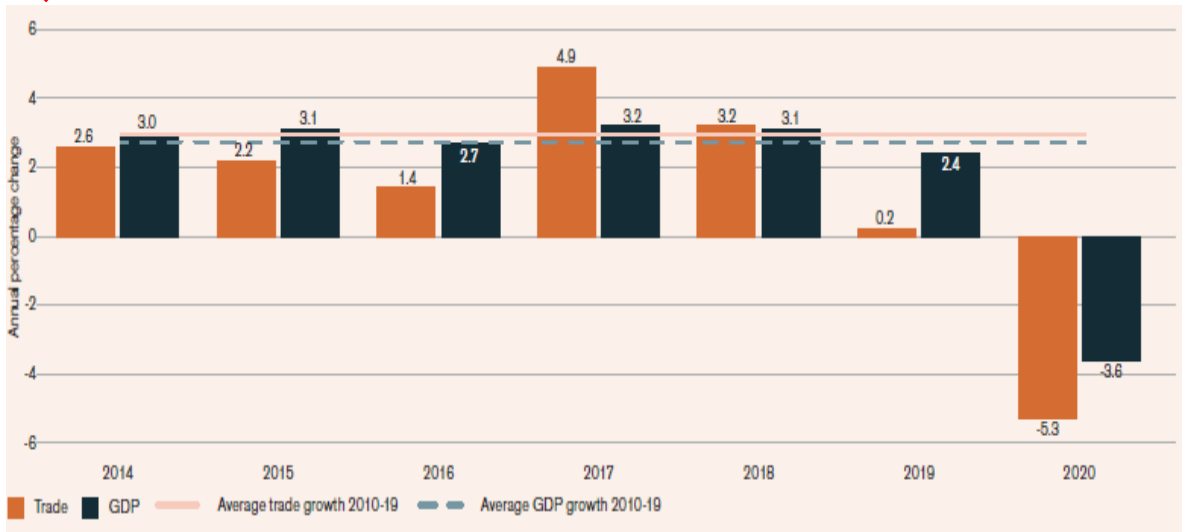
- Proaktif mali ve para politikaları gelir ve harcamaları arttırmıştır,
- Uzaktan çalışmayı kolaylaştırmak için teknolojik inovasyona olan talepte yaşanan artış,
- Tedarik zincirlerinin işlevselliğini korumaya yönelik ticari politika kısıtlamaları.

Pandemi sonrası ticaretin canlanmasına ilişkin beklentiler, ülke ve bölgeler arasında ayrışmaya işaret ediyor. 2021'in ilk çeyreğinde mal ihracatı ve ithalatı Asya'da yeni zirvesini görmüş; Avrupa ve Kuzey Amerika'da pandemi öncesi seviyelere dönmüştür. Ancak fakir ve daha az endüstrileşmiş Afrika ve Orta Doğu gibi bölgelerde mal ihracatı ve ithalatı, pandemi öncesi seviyelerinin gerisinde kalmaktadır.

2020 ve 2021 başında Ticaret ve GSYİH

Dünya mal ticareti hacimsel olarak 2020'de önemli ölçüde azalmıştır. Sadece 2008-2009 Küresel Finans Krizi'nde daha dik bir azalma yaşanmıştır. Ancak 2020 yılında GSYİH'da gerçekleşen daralma Küresel Finans Krizi kaynaklı yaşananlardan daha derindir.

Dünya Mal Ticareti Hacmi ve Reel GSYİH (2014-2020, yıllık yüzdesel değişim)

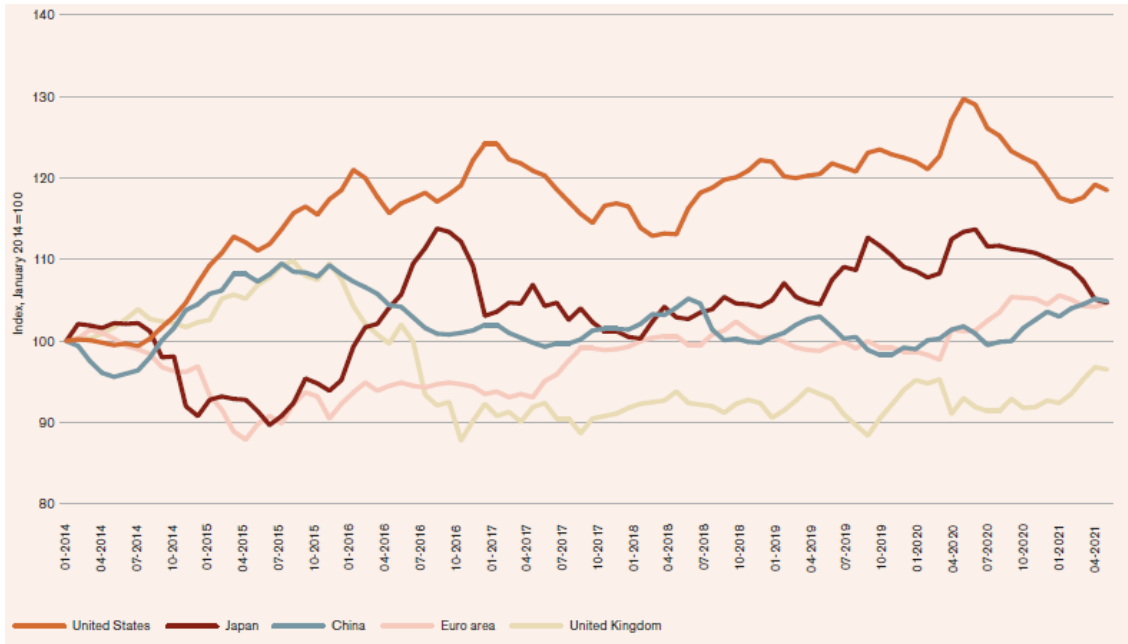
Kaynak: DTÖ tahminleri

- 2020'de Covid 19 pandemisi küresel ekonomiyi sarsarken, dünya mal ticareti hacim bazında %5,3 gerilemiştir. Nominal Amerikan Doları bazında ölçüldüğünde (17,58 trilyon \$) gerçekleşen düşüş %8 ile daha yüksektir.
- Mal ticaretinde yaşanan düşüşe, reel GSYİH'da yaşanan %3,6'lık düşüş eşlik etmiştir. Küresel Finans Krizi nedeniyle 2009'da mal ticareti hacim bazında %12 düşerken, reel GSYİH'da yaşanan düşüş %2 ile sınırlı kalmıştır.

Döviz Kurları

- Dolar, pandeminin başında diğer para birimlerine göre hızla değer kazanmış ve Nisan 2020'de zirveye ulaşmıştır. Bu tarihten itibaren değer kaybetmektedir.
- Dolar, Ocak-Nisan 2020 arasında güvenli liman olarak görülmesinin yansımasıyla dış ticaret partnerlerinin para birimlerine göre %7 değer kazanmıştır.
- Nisan-Aralık 2020 arasında ise küresel ekonominin canlanmaya başlaması, genişleyici mali ve para politikalarının kur üzerinde aşağı yönlü baskısı nedeniyle %9 değer kaybetmiştir. Ocak-Mayıs 2021 arasında doların nominal efektif değeri yatay seyretmektedir.
- Diğer seçili para birimleri, pandemi sürecinde dolara göre daha az dalgalanmıştır.

Seçili ekonomilerde döviz kuru endeksi (Ocak 2014=100)

Kaynak: Bank for International Settlements (BIS)

Raporun tamamı için

https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2021_e/wts2021_e.pdf